

Asimina triloba, een Utrechts weeskind

Ooit was *Asimina triloba* een nieuwkomer in het Von Gimborn Arboretum, die gekoesterd werd omdat hij de speciale band symboliseerde met het Annonaceae Project van de vakgroep Bijzondere Plantkunde van de Faculteit Biologie (Universiteit Utrecht) en haar specialisatie in de flora van de Neotropen. Na reorganisaties rest daar, helaas, niets meer van en werd het herbarium overgebracht naar Naturalis in Leiden. En zo werd in het arboretum *Asimina triloba* een verwijzing naar goede oude tijden toen het nog deel uitmaakte van de Utrechtse Botanische Tuinen.

De Amerikaanse heester heeft geen Nederlandse naam en wordt wel aangeduid als de pawpaw, de naam die de Indianen er aan gegeven zouden hebben. Het is ook mogelijk dat de naam vanwege de gelijkenis van de vruchten is afgeleid van het Spaanse *Papaya* voor de vruchten van de *Carica papaya*. Deze worden ook wel pawpaw genoemd. *Asimina* behoort tot de Annonaceae of Zuurzakfamilie, een grote (sub)tropische plantenfamilie. Als enige uitzondering heeft dit geslacht een winterharde soort, *A. triloba*, met een groot areaal in Noord-Amerika, van Florida tot in het Canadese Ontario. Het geslacht telt in Noord-Amerika acht soorten, maar alleen *A. triloba* beslaat bovengenoemd areaal, de overige zijn beperkt tot Florida en soms de randen van aangrenzende staten. Al gaven de Indianen dan mogelijk de naam pawpaw aan de eetbare vrucht, de geslachtsnaam

is afgeleid van de Indiaanse benaming 'asimin'. De Franse botanicus Michel Adanson die het geslacht beschreef, latiniseerde de Franse benaming 'asiminier' tot *Asimina*. De wetenschappelijke geschiedenis van *A. triloba* begon al in 1753 toen Carl Linnaeus de soort beschreef als *Annona triloba*. De eveneens Franse botanicus Michel Félix Dunal publiceerde in 1817 een monografie van de Annonaceae en plaatste de pawpaw in *Asimina*. *A. triloba* is een bladverliezende heester of kleine boom die op zijn natuurlijke groeiplaatsen 6-12 meter hoog kan worden. De tot 25 cm lange, smalle, omgekeerd eironde bladeren zijn gaafrandig en kort gesteeld. De bladstand is afwisselend. De bladeren zijn aanvankelijk roestbruin behaard. De plant overwintert met naakte knoppen, maar dat lijken door de sterke beharing gewone knoppen, dus met knopschubben. Heel typisch is

verder dat de bladeren vanaf het ontluiken hangen. Dat verraadt mogelijk de tropische oorsprong uit het regenwoud. De herfstkleur is geel en verschijnt al vroeg, want een andere link met het tropische verleden is het laat ontluiken en de vroege bladval. In het uiterste zuiden van het areaal is de plant (half)wintergroen. Wat verder opvalt, is dat de plant wel 'triloba' als soortnaam heeft maar geen gelobde bladeren heeft.

De bloei is zeer apart, al valt ze soms voorbijgangers in het geheel niet op. Dat komt door de donkerpurperkleurige bloemen, een heel aparte bloemkleur. De hangende, klokvormige bloemen verschijnen half mei uit okselknoppen van eenjarige twijgen. Ze zijn drietallig, alleenstaand en 4-5 cm breed. Ze geuren naar bedorven vlees en trekken voor de bestuiving aaskevers en aasvliegen aan. In warme zomers kunnen er ook vruchten ontwikkeld worden, langwerpige dofgele ellipsvormige bessen, die 5-7 cm lang worden, maar bij voor de fruitteelt geselecteerde rassen tot wel 15 cm lang en 7 cm breed, die tot 500 gram zwaar kunnen worden. Daarmee is het in Noord-Amerika de plant met de grootste vruchten. Voor de vruchten zijn er in de VS diverse benamingen: Dog Banana, Hoosier

Banana, Indian Banana, Poor Man's Banana, Ozark Banana, Prairie Banana en met diverse namen van staten, bijv. Kentucky Banana. Het zal duidelijk zijn dat de smaak van de vruchten iets van bananen heeft, al wordt ook mango genoemd en doet de nasmaak aan meloen denken. De vruchtkwaliteit en de smaak lopen op de natuurlijke groeiplaatsen nogal uiteen, soms is ze wat bitter. Het gebruik als fruitboom neemt toe, vooral in de biologische teelt. Er zijn diverse selecties, o.a. 'Davis', 'Mango' en 'Sunflower'. Op de Kentucky State University wordt gewerkt aan zaadloze pawpaw. De vruchten zijn niet goed houdbaar en worden in de VS verwerkt tot sappen en jams. Ook medisch is er in het alternatieve circuit de toepassing van uit de bast gewonnen 'acetogenins' tegen kanker. Hiervoor worden ook soorten van *Annona* gebruikt.

Ondanks het grote aantal zaden in de vruchten is de voortplanting op de natuurlijke groeiplaatsen (dat zijn vooral vochtige dalen) toch voornamelijk vegetatief in de vorm van wortelopslag.

De donkerpurperkleurige bloemen van *Asimina triloba*
Foto: Lubbert Westra

Asimina is niet de enige vertegenwoordiger van de familie in Noord-Amerika. Het nauw verwante geslacht *Deeringothamnus*, de 'False Pawpaw', komt met twee soorten voor in Florida. In het uiterste zuiden van Florida zijn groeiplaatsen van *Annona glabra*, een soort die verder thuishoort in het Caribisch gebied, Midden- en Zuid-Amerika en West-Afrika. De bekendste vertegenwoordigers van dit geslacht zijn *Annona muricata*, de zuurzak,

oorspronkelijk voorkomend in Midden-Amerika en de Caribische Eilanden en *A. squamosa*, de suikerappel, oorspronkelijk eveneens afkomstig van de Caribische Eilanden.

Voor de Utrechtse Botanische Tuinen vormde de studie van de Neotropenflora de doorslaggevende reden dat de Faculteit Biologie in 1985 de bouw van de hoge tropische kas goedkeurde. Ook nu nog is in de kas een mooie collectie Annonaceae te vinden.

Dit artikel is een bewerking van 'Parels uit het Von Gimborn Arboretum' (30) dat gepubliceerd werd in 2010 in 'Hortus', Contactblad van de Stichting Wachendorff. □

Asimina triloba, vruchten

Foto: Ineke Vink

De herfstkleur van *Asimina triloba* is geel en verschijnt al vroeg

Foto: Piet de Jong

